

Codul etic al Societății Române de Psihanaliză (SRP)

Codul etic li se aplică tuturor membrilor SRP, candidaților și membrilor de onoare, oriunde practică aceștia psihanaliza sau altă activitate clinică (de exemplu, psihoterapie sau consiliere) și oriunde lucrează cu candidați, analiști în supervizare sau în cadru instituțional.

Etica psihanalizei reflectă valorile umaniste și principiile psihanalizei. Un psihanalist nu trebuie să faciliteze sau să participe la violarea niciunui dintre drepturile fundamentale ale individului, așa cum sunt ele definite de declarația ONU a drepturilor omului și în acord cu politica IPA cu privire la nondiscriminare.

Art.1. Principii

Etica în psihanaliză implică anumite obligații în relația psihanalist-pacient. Cu toate acestea, responsabilitatea depășește cadrul strict al tratamentului psihanalitic extinzându-se asupra comportamentului față de colegi și față de public. Un psihanalist nu trebuie să acționeze astfel încât să afecteze reputația profesiei de psihanalist. Atunci când psihanalistul încalcă principiile codului etic, acțiunile sale afectează:

1. Toți pacienții aflați în tratament,
2. Colegii săi din SRP și din organizațiile asociate la IPA,
3. Societatea Română de Psihanaliză.

Aceste principii sunt evaluate în permanență, în funcție de evoluția și descoperirile științifice din domeniu.

Art. 2. Principiile fundamentale ale psihanalizei

Practica profesională a psihanalizei se bazează pe aplicarea metodei psihanalitice în diferitele modalități ale tratamentului psihanalitic. Respectarea condițiilor acestei metode reprezintă nucleul eticii psihanalistului. Codul etic garantează păstrarea și dezvoltarea unor criterii profesionale în practică și în cercetare, promovând astfel cultura și știința psihanalizei, oferind eficacitate instituțiilor sale.

Metoda psihanalitică facilitează și limitează totodată o relație emoțională particulară între pacient și analist. Psihanaliștii trebuie să fi dobândit o percepție aprofundată asupra proceselor preconștiente și inconștiente, în raport cu o atitudine și o disciplină care se reflectă asupra metodei. De la ei se așteaptă să aibă competența necesară pentru a trata fenomenele regresiei, rezistenței și ale transferului/contratransferului, în scopul de a asigura protecția tuturor părților implicate.

Practica psihanalitică se bazează pe procese etice indispensabile, acceptate în mod obișnuit.

Art. 3. Principii generale

Membrii și candidații SRP sunt obligați să aibă un comportament profesional care să protejeze demnitatea și integritatea pacienților lor, ținând cont de dinamica inconștientului dezvoltată în cursul procesului psihanalitic.

Art. 4. Principii specifice

4.1. Evaluarea situației personale

Psihanalitul trebuie să ia în considerare anumiți factori ce țin de propria personalitate:

- să se asigure că relația sa anterioară, actuală sau previzibilă cu pacientul sau cu anturajul apropiat al acestuia nu reprezintă un obstacol major pentru dezvoltarea și analiza transferului în sens psihanalitic;

- să aprecieze dacă vârsta și sănătatea îi permit să conducă o analiză. Dacă pe parcursul tratamentului au loc schimbări în viața psihanalistului astfel încât să fie afectat tratamentul, psihanalistul este obligat să ia toate măsurile necesare pentru a asigura continuitatea tratamentului.

4.2. Confidențialitatea

Psihaliștii au obligația să respecte confidențialitatea asupra a tot ceea ce le încredințează pacienții. Confidențialitatea asigură protecția pacientului, a terților și a analistului. Obligația de confidențialitate privește, deasemenea, publicațiile științifice, supervizările și comunicările dintre colegi, intervizarea sau grupurile de lucru.

În comunicările sale științifice, psihanalistul trebuie să se exprime cu prudență și să evite orice risc de recunoaștere a vreunui pacient de către altcineva. Chiar dacă publicarea cazurilor clinice este recunoscută ca utilă pentru evoluția psihanalizei, interesul pacientului este prioritar.

4.3. Expunerea condițiilor de lucru psihanalitic

Condițiile de lucru (cum sunt cele referitoare la locul și momentul ședințelor, planificarea vacanțelor, modul de plată, gestionarea ședințelor anulate) definesc procesul analitic și se vor stabili înainte de începerea tratamentului. Acordul va ține cont de situația fiecărui partener al relației analitice.

Orice obligații financiare trebuie comunicate pacientului și acceptate de către acesta înaintea începerii analizei; în cazul modificărilor de tarif, acestea trebuie comunicate pacientului și acceptate de către acesta înainte de a intra în vigoare. Nicio altfel de tranzacție financiară nu poate avea loc între psihaliști și pacienții lor.

Orice modificare va fi anunțată cât mai din timp, luându-se în considerare eventualele consecințe asupra procesului analitic.

În relația analitică, psihanalistul nu se va folosi de efectul sugestiei și de autoritatea profesională pentru a obține beneficii nestipulate în contractul inițial.

Aceleași reguli se aplică în relația supervizor-supervizat.

4.4. Reguli privind abstenența

Contactul social cu pacientul, în afara cadrului terapeutic, necesită rezervă din partea psihanalistului.

Membrii/candidații SRP trebuie să se abțină de la orice relație sexuală cu pacienții sau candidații aflați în tratament sau supervizare. Consimțământul pacientului sau al supervizatului nu îl dispensează pe analist de responsabilitate

4.5. Păstrarea și garantarea competenței profesionale

Psihaliștii vor lua în calcul că orice perturbare a echilibrului lor emoțional și fizic le poate afecta munca. În asemenea cazuri, este recomandat să se ceară sprijinul colegilor sub forma unei supervizări sau intervizări.

Psihanalistul trebuie să se mențină la curent cu ultimele descoperiri legate de tehnica și teoria psihanalitică.

a) Un psihanalist trebuie să urmeze o formare profesională continuă și să păstreze un contact suficient cu colegii săi, contact care să-i garanteze menținerea nivelului profesional adecvat.

b) Dacă analiza de formare a unui psihanalist a fost compromisă sau el a fost abuzat în timpul analizei (fără a fi fost în vreun fel responsabil), se recomandă în general întreprinderea unei noi analize.

c) Dacă un psihanalist are dovezi că un alt psihanalist se comportă într-o manieră care contravine Codului Etic, primul are datoria să informeze instanța adecvată din SRP (sau din IPA, dacă este vorba de un membru direct IPA).

d) Dacă un psihanalist are îndoieli asupra capacității sale de a practica psihanaliza, el are datoria să ceară sfatul unui coleg mai experimentat. Dacă observă că un alt coleg pare să

nu-și mai achite adecvat obligațiile profesionale, el are datoria să-l ajute. Dacă el devine preocupat de eventuala alterare a capacităților profesionale ale unui coleg, alterare pe care acesta din urmă nu e dispus să o ia în considerare, primul trebuie să informeze instanța adecvată din SRP (sau din IPA, dacă e vorba de un membru direct).

e) În limitele respectării confidențialității datorate pacientului, psihanalistul trebuie să aibă grijă ca fiecare pacient al său să fie informat (în special privitor la posibilitatea continuării tratamentului) despre eventuala sa moarte sau indisponibilitate.

Art. 5. Principii etice ale comportamentului psihanalistului în cadrul SRP

1. Evaluarea candidaturilor din cadrul formării psihanalitice obligă la confidențialitate. Confidențialitatea privește atât deliberările din cadrul comisiilor de evaluare cât și personalul administrativ din SRP. Un psihanalist nu trebuie să intervină în mod deliberat în evaluările făcute de către colegi de-ai săi, în lipsa unor circumstanțe constrângătoare și atenuante.

2. Nu vor fi tolerate criticile la adresa colegilor.

Un psihanalist nu trebuie să afecteze, intenționat sau din imprudență, reputația vreunei persoane sau organizații, oricare ar fi ea, mai ales, dar nu exclusiv, a altor psihanalști.

În limitele respectării confidențialității profesionale, un psihanalist trebuie să fie onest cu pacienții și colegii săi, fără să inducă în eroare sau să înfăptuiască vreo fraudă, înșelătorie (inclusiv plagiat) sau coerciție.

Abuzul de putere

a) Un psihanalist trebuie să țină cont, în timpul analizei și după încheierea acesteia, de dezechilibrul de putere care poate exista între analist și analizand și nu trebuie să acționeze împotriva autonomiei pacientului sau fostului pacient.

b) Tratamentul psihanalitic al unui pacient cu un analist presupune angajarea voluntară a primului, care poate, în orice moment, să-l întrerupă sau să decidă începerea unui alt tratament.

c) Decizia de a încheia o analiză sau un alt tratament ar trebui luată, în general, de comun acord. Dacă psihanalistul decide să întrerupă un tratament, el trebuie să țină cont de nevoile terapeutice ale pacientului și de eventuala cerere, pe care acesta o poate formula într-un mod rezonabil, privitor la informarea sa despre alte posibilități de tratament.

d) Un psihanalist nu trebuie să se folosească de situația sa profesională pentru a constrânge un pacient, un terapeut în supervizare sau un coleg și nu trebuie să folosească vreo informație confidențială în acest scop.

Comitetul de etică (CEt)

Art. 6. Structura Comitetului de etică - CEt

Comitetul de etică se compune din 5 membri titulari ai SRP aleși de Adunarea Generală. Comitetul este format din membri (mandat de 4 ani) și un Președinte (mandat de 5 ani), ales în CEt și ratificat în AG. Li se poate acorda un al doilea mandat consecutiv. Membrii CEt nu pot fi membri ai Comitetului Executiv.

Art. 7. Proceduri legate de plângerile în materie de etică

Membrii și candidații SRP au dreptul de a adresa plângeri CEt. Alții vor adresa plângeri Președintelui SRP care la va înainta către CEt. Plângerea trebuie făcută în scris și trebuie semnată, având mențiunea "Confidențial: Etică".

Confidențialitatea se aplică tuturor procedurilor și privește toate persoanele implicate. În toate cazurile, toate documentele vor fi înmanate președintelui CEt.

Membrul sau candidatul SRP vizat va fi anunțat și i se va transmite o copie a plângerii, cu confirmare de primire. Ambele părți implicate vor fi informate asupra tuturor procedurilor.

CEt. și orice Comisie de apel consecutivă au obligația fermă de confidențialitate. Această obligație se extinde dincolo de încheierea mandatului oricărui dintre membrii acestora.

Art. 8. Rolul Comitetului de etică – Cet

Obiectivele CEt– ca terță parte competentă și independentă – sunt evaluarea și medierea conflictelor dintre reclamanți și membrii vizați.

CEt va examina problemele și plângerile cu privire la eventuale abuzuri sau nerespectări ale eticii din partea membrilor și candidaților SRP, atunci când acestea privesc practica sau cercetarea psihanalitică. CEt ia apoi o decizie cu privire la acest aspect.

Dacă este vorba de un litigiu sau o nerespectare a codului etic fără o gravitate deosebită, se va încerca obținerea unui acord amiabil între părți. În cazul în care gravitatea acuzației justifică o examinare aprofundată, CEt va lua măsurile necesare.

CEt are obligația de a informa părțile implicate asupra procedurii pe care o parcurge și de a face un raport final. Adunarea Generală va fi informată cu privire la raportul final doar dacă CEt cere excluderea membrului SRP.

Fiecare dintre cele două părți implicate poate cere excluderea unui membru CEt din comitet dacă există motive documentate care să ateste că opinia unuia dintre membri poate fi influențată.

Orice conflict de interese pe care un membru CEt îl poate avea cu un caz supus examinării (pe plan familial, profesional, economic) trebuie declarat și examinat.

Procedurile CEt sunt menite să clarifice, să evalueze și dacă este necesar să sancționeze încălcarea Codului etic.

Art. 9. Codul de procedură al CEt

În cazul în care, ca urmare a investigației, CEt constată o încălcare gravă a eticii profesionale, CEt poate adopta următoarele măsuri:

a) Inițierea, împreună cu colegul acuzat, a unei examinări critice asupra muncii sale. Dacă este necesar, CEt îl va sprijini pe acesta, în sensul îmbunătățirii competenței sale psihanalitice.

b) Avertisment verbal.

c) Avertisment scris

d) Suspendarea din funcție pentru o perioadă de cel mult trei ani.

e) Începerea procedurii de excludere în conformitate cu statutul SRP. În acest caz, înainte de votul în AG relativ la propunerea de excludere, membrul sau candidatul SRP vizat va putea, dacă dorește, să vorbească în fața AG pentru a-și argumenta poziția.

Dacă CEt găsește că plângerea este fondată, se va adresa membrului vizat, și va cere explicații. Președintele CEt va discuta cu membrul sau candidatul vizat și apoi cu emitentul plângerii.

CEt va decide dacă plângerea este nefondată, sau dacă este necesară continuarea investigațiilor.

Dacă este necesară continuarea investigațiilor, membrului sau candidatului vizat i se comunică faptul că, dată fiind gravitatea acuzației, este rugat să se prezinte la Reuniunea specială a CEt.

CEt informează cele două părți despre Reuniunea specială cu cel puțin 2 săptămâni înainte.

Cu 10 zile înainte de Reuniunea specială, atât părțile implicate în plângere cât și membrii CEt primesc copii ale tuturor documentelor legate de investigație.

La Reuniunea specială, celor două părți li se poate permite să fie reprezentate, să se exprime în scris, să solicite prezența unui martor sau să fie asistate de o persoană pe care o aleg. Membrul acuzat poate, cu acordul președintelui CEt, să inițieze un dialog cu autorul plângerii sau cu martorii. Fiecare din cele două părți poate refuza orice confruntare directă.

Persoana vizată va fi informată în legatură cu dreptul de a face apel înainte de o eventuală prezentare a cazului în AG și în termen de 6 luni de la decizia finală.

Apelul va fi întreprins de către o Comisie numită de către Cex. ai cărei membri vor fi selectați dintre membrii seniori ai SRP care nu au fost implicați în prima audiere a cazului.

La finalul Reuniunii speciale, CEt poate aprecia fie că plângerea este nefondată, fie că este necesară o anumită sancțiune a membrului/candidatului SRP în cauză.

După ce primește și examinează plângerea, CEt fie acționează în limitele puterii cu care a fost investit, fie recomandă o anumită măsură către Comitetul Executiv al SRP.

Cu excepția unor circumstanțe deosebite, întregul proces de examinare și soluționare a unei plângeri trebuie să se încheie în cel mult un an de la primirea oficială a plângerii. Cu excepția unor circumstanțe deosebite, orice contestație din partea membrului sau candidatului vizat trebuie depusă în cel mult 6 luni de la primirea deciziei de soluționare. Orice soluționare a contestației trebuie încheiată în cel mult un an de la primirea contestației.

O plângere depusă oficial către CEt nu poate fi retrasă de către reclamant fără aprobarea CEt. Dacă reclamantul încetează să colaboreze cu CEt, acesta poate continua procesul de examinare a plângerii.

Odată ce plângerea a fost înaintată oficial către CEt, dacă membrul sau candidatul vizat încetează să coopereze, demisionează din funcțiile sale de membru sau decedează, CEt poate continua examinarea plângerii sau a contestației.

CEt. al SRP va informa IPA și pe Directorul executiv al acesteia în legatură cu excluderea sau suspendarea unui membru pentru o perioadă care depășește 1 an sau în cazul în care un membru demisionează în perioada în care este obiectul unei anchete bazate pe o plângere de natură etică. Această informare va include numele respectivului Membru, natura încălcării Codului Etic de care acesta a fost acuzat și acțiunile întreprinse de către CEt. al SRP în acest caz.